

HE KUPU WHAKAMARAMA.

Nama 17.

NELSON.

HURAE, 1899.

EDITOR—REV. F. A. BENNETT.

TE PAREMETE.

(Kei te Nama 16 te timatanga o enei korero.)

Ko te tino korero ma nga mema Maori ko te Pire Poari a te Kawanatanga, ara a te Kuini. Na runga i tenei pire, kua tino wehewehe te iwi Maori. E kore e nui a matou kupu mo tenei pire, ko ta matou ia he matakikaki i te mahi a nga pakeke a nga ahitawhito, a nga tangata matau. He mea whakamhoe miti na matou te tangata murere, otira i etahi wa he mea whakahemanawa te tangata tino murere rawa, kaore nei e ata whakaaro i te tikanga o te korero. E kore matou e mea he tika, he pai, he he, he kino ranei te Pire a te Kawanatanga. He nui nga he, he nui nga tika. Ko te mea pai pea me ata titiro, ka whakatikatika ai i nga henga; huri atu huri mai, kia kitea raano nga koha katoa. Kanui te ngawari o te Kawanatanga, ina hoki i tapae mai ai ma taua ano ma te Maori e ata whiriwhiri he ture mo o taua whenua, Kia ngawari hoki, kei taikaha, ka taikaha ano hoki te Kawanatanga a apopo pea e kore rawa e whakarongo mai ki nga mahi hoha noaoho a te Maori. Kei te korero etahi tangata mo te haere ki Ingarangi. He haere ki te aha? Ki te whakapau moni noa pea. Ki ta matou whakaaro, e kore tetahi hua kotahi e puta mai i runga i taua haere. He haere ki te aha? Anei ra ta te Kuini i whakahau mai ai kei o tatou aroaro e takoto ana, hei whiriwiringa ma tatou. Ki te kore e taetae te whakatika, ka panga ki te tahataha; ki te mate atu i te ngakau te painga tohungia hei taonga. Mehemea he kino te Pire Poari, kaati ma nga tangata e whakaha ana e whakaatu mai te mea paitatu. Ko te kore noaoho te he. E kore te toenga o tatou whenua e takoto noa no te mea kanui te kaika o te pakeha kia whakatuwheratia nga whenua Maori hei oranga mo te tini o te tangata o te Koroni e piki haere tonu mai, ia tau ia tau. Na tenei Kawanatanga pea i ahua ngawari mai

ai, tera hei tetahi atu Kawanatanga ka murua o tatou toenga whenua. E toru nga huarahi hei whakaarohanga ma te Kawanatanga i nga whenua Maori. (1) Ko te tango noaoho. (2) Ko te whakatuwhera i te hoko ki nga tangata katoa, (3) Ko te tango a te Kawanatanga ma ratou e whakahaere. E kore te Kawanatanga e whakaae ki te tikanga tuutahi, e kore ano e whakaae inaia nei ki te tikanga tuarua, engari ko ta ratou e whai ana ko te tikanga tuatoru, na reira ka whauau mai nei ko te Pire Poari. Ki ta matou rongo e mea ana etahi tangata Maori tera ano he tikanga tuawha ara kote-tuku ma te Maori ano e whakahaere he ture mo ratou whenua. He penei pea te ahua o te Pire a Kaihau, e karangatia nei ko te Pire Kaunihera? Ma ana noa te Kawanatanga e whakaae mai ki tenei tikanga, he tino rite rawa ki te mana motuhake e whai wairuatia nei e nga Maori. Pai ke atu ki au kia riro taku whenua i te Poari i raro i te mana, me te whakahaere a te Paremete, ina te tino he ko te riro atu ma te Maori anake e whakahaere. E hua ma, na te Ture Poari ranei i pau ai o tatou whenua, a e toe nei e 5,000,000 eka ano? 'E hokona ana e te kawanatanga ia tau ia tau mo nga tau maha ka pahure ake nei, e 400,000 eka o nga whenua Maori.' Taihoa i te iwi Maori ano e pokaikaha noaoho ana nga mahara ka pau katoa nga whenua. E kiana te pakeha *something must be done*—me mahi tetahi mea. Na reira ka ui matou he aha taua mea? Me waiho noaoho ranei nga whenua kia ururuatia, kia tu ngabere ana kia tipungia ranei e te takaramoa? Ka whakaaetia ranei e te Pakeha tera tikanga? E kore pea na reira ka hoki ake ano ta matou kupu, kiimihia he tikanga e ora ai o tatou toenga whenua, e ora ai hoki tatou me a tatou tamariki. Tera ake ano te rawakatanga o a tatou korero mo nga mahi o te Paremete, otira me waiho hei etahi atu tuhinga pea ka whakaoti ai. E nga meina e nga rangatira, e nga tangata matau, e te iwi katoa kia kaha te kimi oranga mo o